

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem JUDr. Petrem Poláchem ve věci

žalobce: **A. I.**
bytem X
zastoupen Mgr. Evou Kantoříkovou,
advokátkou se sídlem Jaselská 14, 602 00 Brno

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení,**
se sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí ze dne 26. 7. 2019, č. j. X,

takto:

- I. Rozhodnutí žalované ze dne 26. 7. 2019, č. j. X, **se z r u š u j e**
a věc **se v r a c í** žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaná **j e p o v i n n a** zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení ve výši
6 800,- Kč, a to do třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce
žalobce, Mgr. Evy Kantoříkové, advokátky se sídlem Jaselská 14, 602 00 Brno.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

1. Žalobce se včasně podanou žalobou, doručenou Krajskému soudu v Brně (dále též „krajský soud“ či „zdejší soud“), domáhal zrušení v záhlaví označeného rozhodnutí žalované (dále též „napadené rozhodnutí“), jímž byly zamítnuty jeho námitky proti rozhodnutí žalované ze dne 31. 7. 2014, č. j. 511 102 366 (dále též „prvostupňové rozhodnutí“), kterým žalovaná zamítla žádost žalobce o starobní důchod pro nesplnění podmínek ustanovení

§ 28 zákona
č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále též „ZDP“).

2. O námitkách žalobce proti prvostupňovému rozhodnutí rozhodovala žalovaná nejprve rozhodnutím ze dne 19. 2. 2015, č. j. X (dále též „původní rozhodnutí“), kterým námitky žalobce zamítla a prvostupňové rozhodnutí potvrdila. Žalovaná se v původním rozhodnutí zabývala námitkou zhodnocení dob zaměstnání, které žalobce získal v zemi původu, Arménii, která je nástupnickým státem Svazu sovětských socialistických republik (dále též „SSSR“). Žalovaná neaplikovala Dohodu mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o sociálním zabezpečení, publ. ve Sbírce zákonů pod č. 116/1960 Sb. (dále též Dohoda o sociálním zabezpečení“), neboť se ztotožnila se závěrem Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 11. 2008, sp. zn. 6 Ads 101/2008, a nálezem Ústavního soudu ze dne 3. 6. 2009, sp. zn. I. ÚS 420/09, dle kterých byla ČR Dohodou o sociálním zabezpečení ve vztahu k Arménii vázána do doby publikace oznámení o ukončení její platnosti ve Sbírce mezinárodních smluv, což se stalo dne 23. 9. 2009. Vzhledem k tomu, že žalobce podal žádost o starobní důchod dne 2. 7. 2014, nebylo v řízení o žádosti možné ustanovení Dohody o sociálním zabezpečení aplikovat a zhodnotit tak jeho dobu zaměstnání v Arménii pro účely stanovení nároku na starobní důchod a jeho výši. K námitkám, že žalobci nebyla započtena doba studia v cizině v zemi původu, Arménii, a to v rozsahu prvních šesti let studia po dosažení věku 18 let, žalovaná v původním rozhodnutí uvedla, že postupovala v souladu se stanoviskem Ministerstva práce a sociálních věcí, které po zvážení všech specifických okolností doporučilo žalované zhodnotit studium v Arménii jako dobu pojištění. Žalovaná tak zhodnotila žalobci dobu studia jako českou náhradní dobu pojištění v rozsahu prvních šesti let tohoto studia po dosažení věku 18 let za období od 2. 11. 1969 do 27. 6. 1974 v rozsahu 1699 dnů a ode dne 8. 6. 1981 do 12. 10. 1982 v rozsahu 492 dnů. Celkový rozsah doby pojištění, kterou žalobce získal pro účely vzniku nároku na starobní důchod ke dni dosažení důchodového věku tak činí 25 roků a 54 dnů. Důchodový věk žalobce činil 62 roků a 8 měsíců, kterého dosáhl dne 2. 7. 2014. Žalobce má podle ustanovení

§ 29 odst. 1 písm. f) ZDP nárok na starobní důchod, jestliže získal dobu pojištění nejméně

30 let a dosáhl důchodového věku v roce 2014. Žalovaná tak uvedla, že žalobci nárok na starobní důchod nevznikl.

3. Proti původnímu rozhodnutí podal žalobce žalobu ke zdejšímu soudu, který rozsudkem

ze dne 25. 5. 2017, č. j. 22 Ad 16/2015 – 63, žalobu zamítl. Proti rozsudku krajského soudu podal žalobce kasační stížnost. Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 6. 3. 2019,

č. j. 3 Ads 213/2017 – 37, rozsudek krajského soudu, jakož i původní rozhodnutí žalované, zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení. Nejvyšší správní soud poukázal na skutečnost,

že v průběhu řízení o námitkách vstoupila v platnost Smlouva mezi Českou republikou a Ruskou federací o sociálním zabezpečení č. 57/2014 Sb. m. s. (dále též „Smlouva“), u níž nelze vyloučit, že mohla mít vliv na posouzení nároku žalobce. V dalším řízení proto byla žalovaná zavázána právním názorem Nejvyššího správního soudu tak, že

nárok žalobce
na starobní důchod posoudí znovu s použitím Smlouvy a poté o jeho námitkách opětovně rozhodne.

4. Žalovaná po vydání původního rozhodnutí obdržela od ruského nositele pojištění potvrzení, které se lišilo od potvrzení zaslaných žalované ruským nositelem v řízení předcházejícím vydání napadeného rozhodnutí. V potvrzení ze dne 19. 6. 2018 ruský nositel pojištění potvrdil žalobci 4 roky, 9 měsíců a 25 dnů doby pojištění v období od 2. 9. 1969 do 27. 6. 1974, přičemž se jednalo pouze o dobu pojištění získanou na území dnešní Ruské federace. Na základě výše uvedeného zaslala žalovaná dne 2. 5. 2019 ruskému nositeli pojištění žádost o upřesnění a definitivní potvrzení rozsahu doby pojištění získané žalobcem v ruském systému důchodového pojištění, kterou může hodnotit pro důchodové účely. Dne 18. 6. 2019 bylo žalované doručeno potvrzení o dobách pojištění, získaných žalobcem v ruském systému důchodového pojištění, přičemž ruský nositel pojištění potvrdil žalobci získání ruské doby pojištění v rozsahu 4 let, 9 měsíců a 25 dní v období od 2. 9. 1969 a 27. 6. 1974. Žalovaná následně přistoupila k vyhotovení nového osobního listu důchodového pojištění, přičemž v něm vykazala doby pojištění získané žalobce v českém a ruském systému důchodového pojištění ke dni 1. 11. 2014, tj. ke dni nabytí účinnosti Smlouvy. Podle ustanovení čl. 30 odst. 3 Smlouvy žalovaná převzala a pro účely splnění podmínek pro vznik nároku na starobní důchod zhodnotila dobu pojištění získanou žalobcem v ruském systému důchodového pojištění v rozsahu 1735 dnů. Dále byla žalobci zhodnocena doba pojištění získaná v ČR v rozsahu 7048 dnů. Celkem žalobce získal dobu pojištění v rozsahu 8783 dnů, tj. 24 let a 23 dnů. Doby od 8. 6. 1981 do 12. 10. 1982 v rozsahu 492 dnů již žalovaná nemohla hodnotit jako českou náhradní dobu pojištění, tj. dobu studia v rozsahu 6 let po dosažení věku 18 let. Vzhledem k tomu, že na základě právního názoru Nejvyššího správního soudu žalovaná posuzovala žádost žalobce o starobní důchod podle Smlouvy, jedná se o dobu studia získanou ve smluvním státě. Toto studium tedy nelze podle českých právních předpisů hodnotit jako českou náhradní dobu pojištění. O zápočtu studia primárně rozhoduje nositel pojištění státu, jehož právním předpisům studující osoba podléhala v době studia. Jestliže studující osoba v době studia nepodléhala českým právním předpisům o důchodovém pojištění, není ČR příslušná takové studium hodnotit podle českých právních předpisů. Důchodový věk žalobce činil 62 roků a 8 měsíců. Žalobce důchodového věku dosáhl dne 2. 7. 2014. Vzhledem k ustanovení § 29 odst. 1 písm. f) ZDP, které stanoví, že nárok na starobní důchod vzniká pojištěnci, jestliže získal dobu pojištění nejméně 30 let a dosáhl důchodového věku v roce 2014, žalovaná uzavřela, že žalobci nárok na starobní důchod nevznikl. Žalovaná dále uvedla, že žalobce může uplatnit žádost o starobní důchod podle ustanovení § 29 odst. 2 písm. f) ZDP.

II. Žaloba

5. Žalobce se domnívá, že ke dni podání žádosti o starobní důchod splnil dobu pojištění potřebnou pro přiznání starobního důchodu, tedy dobu 30 let. Dle žalobce mu měly být započteny doložené doby, které odpracoval v zemi původu, Arménii. Na právní vztahy mezi ČR a Arménií se aplikovala do 23. 9. 2009 Dohoda o sociálním zabezpečení. Při žádosti o invalidní důchod, který žalobce pobírá, mu doby pojištění odpracované v zemi původu, (Arménii), započteny byly.

6. Žalobce shrnul, že je státním občanem ČR a několik let pracoval na území Ruské federace v Moskvě. Tato doba mu však žalovanou zhodnocena nebyla. Stejně tak žalobci nebyly zhodnoceny doby, které odpracoval v zemi původu, Arménii. Jedná se o doby, které byly žalované doloženy a v minulosti zhodnoceny v řízení o přiznání invalidního důchodu. Žalobce měl za to, že postup žalované byl v rozporu s platnou právní úpravou. Dne 1. 11. 2014 vstoupila v platnost Smlouva, přičemž žalobce je dle jejího čl. 3 osobou, která spadá do osobního rozsahu její působnosti. Ke dni 31. 12. 2008 měl žalobce bydliště na území ČR, proto mu má být všechna doba pojištění získaná na území druhé smluvní strany hodnocena žalovanou. K započítávání doby důchodového pojištění získané na území Ruské federace si žalovaná vyžádává potvrzení o dobách pojištění od Penzijního fondu Ruské federace (dále též „PF“). PF na základě Smlouvy potvrzoval do 15. 2. 2017 českým občanům doby pojištění, které získali na území Ruské federace a států bývalého SSSR do 31. 12. 1990. Takto byly potvrzeny doby pojištění získané na území bývalého SSSR stovkám českých občanů, kteří na základě potvrzení PF získali nárok na starobní důchod z českého důchodového systému, který v současné době pobírají. Od 15. 2. 2017 však PF na základě pokynu Ministerstva práce a sociální ochrany Ruské federace změnil postup při potvrzování dob pojištění, když osobám s bydlištěm na území ČR jsou potvrzovány jako ruské doby pojištění doby, které získaly za dobu existence SSSR na území dnešní Ruské federace. Doby pojištění získané na území ostatních států bývalého SSSR jsou potvrzovány pouze osobám, které mají trvalý pobyt na území Ruské federace.
7. Žalovaná původně chybně na případ žalobce neaplikovala Smlouvu a nepožádala PF o potvrzení ruských dob pojištění v roce 2014. Po opakovaných žádostech žalobce žalovaná zaslala žádost PF. V žádosti však chybně uvedla jméno žalobce, a doby pojištění tak nemohly být ze strany PF potvrzeny. Žalovaná dále odeslala další žádost o potvrzení dob pojištění. Na ni reagoval PF až dne 19. 6. 2018, kdy již postupoval podle instrukce Ministerstva práce a sociální ochrany Ruské federace a doby pojištění získané na území států bývalého SSSR žalobci nepotvrdil.
8. Žalobce s potvrzením PF stran dob pojištění získaných na území států bývalého SSSR nesouhlasil a domníval se, že je potvrzení chybné a vydané v rozporu s právními předpisy a je pro občany ČR diskriminační. Postup, dle kterého doby pojištění získané na území států bývalého SSSR jsou zohledňovány pouze osobám s trvalým pobytem na území Ruské federace, nemá oporu v právních předpisech. Žalobce se však proti protiprávnímu potvrzení PF nemůže samostatně bránit soudní cestou. Nezbyvá mu, než žádat zrušení napadeného rozhodnutí a domáhat se ochrany svého veřejného subjektivního práva na přiměřené sociální zabezpečení ve stáří. Pokud za všechny doby pojištění, které pojištěnec získal v ČR a na území smluvního státu, poskytuje důchod pouze ČR, měla by se žalovaný zabývat obsahem potvrzení o dobách pojištění, které jí zašle nositel důchodového pojištění druhé smluvní strany, a posoudit, zda toto potvrzení odpovídá podkladům, které jí pojištěnec předloží v řízení o přiznání důchodové dávky. V případě, kdy žalovaná zjistí, že se postup smluvního partnera při potvrzování dob pojištění změnil a ke změně správní praxe nedošlo na základě změny právní úpravy ve druhém smluvním státě, ale pouze na základě pokynu nadřízeného ústředního správního orgánu smluvního státu, měla by posoudit, jestli doby, jejichž získání pojištěnec doložil, by pravděpodobně byly za předchozí správní praxe nositele

důchodového pojištění druhého smluvního státu potvrzeny jako jeho doba pojištění. Důvody pro změnu správní praxe zahraničního nositele důchodového pojištění totiž mohou mít jiný než právní základ, může se jednat o politické rozhodnutí smluvního státu, jehož prostřednictvím může realizovat odvetné opatření za politické kroky ČR nebo některé postsovětské republiky s cílem poškodit zájmy občanů zmíněných států. ČR je však právní stát, který chrání veřejná subjektivní práva svých občanů bez ohledu na politická rozhodnutí a měla by tudíž takovému poškozujícímu jednání zabránit a nikoliv tvrdit, že ho musí respektovat a v konečném důsledku napomáhat druhému státu v poškozování svých občanů bez ohledu na politická rozhodnutí.

9. Žalobce dále zmínil, že odpovědnost za hodnocení českých dob pojištění má žalovaná, která vede správní řízení o přiznání důchodu, v jejímž rámci si musí opatřit podklady pro vydání rozhodnutí. Dle ustanovení § 50 odst. 4 správního řádu pokud zákon nestanoví, že některý podklad je pro správní orgán závazný, hodnotí správní orgán podklady, zejména důkazy, podle své úvahy. Smlouva ani žádný český zákon nestanoví, že potvrzení o dobách pojištění vyhotovené ruským nositelem pojištění je pro žalovanou závazné a nepodléhá volnému hodnocení důkazů. Povinnost, jež byla zakotvena v čl. 8 Ujednání mezi MPSZ ČR a Ministerstvem práce a sociální ochrany Ruské federace k provádění Smlouvy, není výslovně zakotvena pro hodnocení dob dle čl. 30 odst. 3 Smlouvy. Ujednání není mezinárodní smlouva, tj. jeho aplikace nemá přednost před zákonem. Pokud tedy žalovaná obdrží potvrzení o ruských dobách pojištění, je povinna jej vyhodnotit s přihlédnutím k ostatním důkazním prostředkům, které má k dispozici, zejména s přihlédnutím k pracovní knížce žadatele o důchod.
10. Dle názoru žalobce došlo rovněž k porušení zásady legitimního očekávání. Žalovaná v průběhu let získala zkušenosti ze správní praxe potvrzování dob pojištění ruským nositelem důchodového pojištění. Je tak schopna posoudit, jaké doby pojištění by ruský nositel pojištění potvrdil předtím, než změnil svou dřívější praxi. Ve skutkově shodných případech dochází ke zcela odlišným správním rozhodnutím.
11. Žalobce měl za to, že přístupem PF došlo k porušení čl. 4 Smlouvy a k nepřímé diskriminaci občanů ČR na základě státní příslušnosti. Přestože dané opatření dopadá na všechny osoby bez ohledu na jejich občanství, pokud mají bydliště na území ČR, v ČR je poskytováno více důchodů dle Smlouvy občanům ČR než občanům Ruské federace. Opatření tak v širší míře negativně dopadá na občany ČR.
12. Žalobce získal doby pojištění v Arménii, tedy v zemi, se kterou má Ruská federace uzavřenu smlouvu o uznávání dob pojištění ze dne 13. 3. 1992, přičemž započtení dob pojištění získaných v Arménii je prováděno na základě této dohody. Tato dohoda nebyla dle vyjádření Ombudsmana Ruské federace oficiálně publikována jako právní předpis, tj. PF hodnotí doby pojištění získané na území ostatních postsovětských republik na základě předpisu, jehož obsah není znám. Jedním ze základních principů právního státu je veřejnost práva, aby se s ním všechny subjekty mohly seznámit a mohly podle něj postupovat. Pokud právo nebylo zveřejněno, může státní orgán při svém rozhodování postupovat dle svého uvážení, což je v rozporu s principem předvídatelnosti práva. Takový postup nemůže ČR uznávat a respektovat.

13. Závěrem proto žalobce navrhl, aby krajský soud napadené rozhodnutí zrušil a uložil žalované, aby vydala rozhodnutí, ve kterém by žalobci započítala doby pojištění získané zaměstnáním v Ruské federaci a Arménii.

III. Vyjádření žalované

14. Žalovaná ve svém vyjádření k žalobě ze dne 21. 11. 2019 uvedla, že dle názoru Nejvyššího správního soudu, kterým bylo zrušeno původní rozhodnutí, nebyla *expressis verbis* zavázána zhodnotit doby zaměstnání žalobce v Arménii a v bývalém SSSR, ale měla posoudit, zda Smlouva dopadá na posouzení věci, tedy zda Smlouva má nějaký vliv na hodnocení sporné doby pojištění získané na území států bývalého SSSR a posouzení důchodového nároku žalobce.
15. Jednání s Arménií o sukcesi byla ukončena dne 28. 4. 2004, od tohoto data se ČR již nepovažovala být vázána Dohodou ve vztahu k Arménii, přičemž Ministerstvo zahraničních věcí ČR následně oznámilo ukončení platnosti Dohody ve vztahu k Arménii. Dohodu je tedy nutno považovat za platnou vůči Arménii do 22. 9. 2009 s tím, že od 23. 9. 2009 je její vztah k ČR bezesmluvní a žalovaná aplikuje pouze vnitrostátní předpisy. Smlouva uzavřená s Ruskou federací nabyla účinnosti dnem 1. 11. 2014 a vztahuje se pouze na státní občany smluvních států. Spolu se Smlouvou bylo přijato i Ujednání.
16. Ruský nositel pojištění potvrdil jako ruskou dobu pojištění žalobce pouze v rozsahu 1735 dnů, přičemž jako ruskou dobu pojištění dle Smlouvy nepotvrdil dříve uváděnou dobu pojištění na území Arménie. Pokud měl žalobce za to, že nepotvrzení doby zaměstnání v Arménii ruským nositelem pojištění jako ruské doby pojištění je odvetným opatřením, které bylo politicky motivováno, pak se žalovaná s tímto tvrzením neztotožnila. Z čl. 3 a 30 Smlouvy vyplývá, že pro aplikaci Smlouvy by ruský nositel pojištění neměl potvrzovat doby pojištění získané v jiných suverénních státech jako ruskou dobu pojištění. Ruský nositel pojištění může žalované toliko sdělit informace o době zaměstnání v Arménii. Nemůže však tuto dobu vzít za svou a potvrdit ji žalované jako ruskou dobu pojištění, pokud to ruské právní předpisy či Smlouva neumožňují. Předchozí postup, kdy tak PF činil, označilo Ministerstvo práce a sociální ochrany Ruské federace za chybný, s čímž se žalovaná ztotožnila. Mezi ČR a Arménií nadále platí bezesmluvní vztah, tudíž i pokud by ruský nositel pojištění přiznal žalobci ruský důchod za dobu zaměstnání v Arménii, nezavazuje to ČR, aby žalobci na základě Smlouvy zhodnotila pro nárok a výši českého starobního důchodu dobu zaměstnání získanou v nesmluvní cizině. V případě žalobce tedy dobu zaměstnání v Arménii, kterou Ruská federace nepotvrdila jako ruskou dobu pojištění, nelze hodnotit na základě Smlouvy a nelze aplikovat ani Dohodu. Každý smluvní vztah plynoucí z Dohody je třeba vždy posuzovat jednotlivě a samostatně, neboť se jedná o bilaterální smlouvy, nikoliv multilaterální. Nelze proto tvrdit, že je žalovaná povinna doby zaměstnání v Arménii zhodnotit podle Smlouvy, ačkoliv ruský nositel pojištění tuto dobu jako svou dobu pojištění nepotvrdil, a *de facto* tak obcházet princip platnosti a vázanosti mezinárodních smluv. Pokud Ruská federace nikoli na základě ruských právních předpisů, ale na základě smluvního dokumentu, jímž není ČR vázána, hodnotí dobu zaměstnání v jiném státě, není ČR povinna tuto dobu hodnotit na základě Smlouvy. Jestliže žalobce získal dobu zaměstnání v Arménii, je primárním

mezinárodním smluvním dokumentem, na základě něhož by mohla ČR pro důchodové účely tuto dobu zaměstnání hodnotit, Dohoda, nikoliv Smlouva. Otázku, které doby pojištění jsou hodnotitelné podle ruských právních předpisů, je oprávněna posoudit a rozhodnout výhradně ruská strana. Po žalované nelze oprávněně požadovat, aby rozhodla o zápočtu doby zaměstnání ve třetím státě podle ruských právních předpisů. Žalovaná nespороvala, že žalobce byl v Arménii zaměstnán. Spornou je dle ní pouze možnost hodnocení prokázané doby zaměstnání v nesmluvní cizině pro nárok na důchod podle českých právních předpisů a Smlouvy.

17. Jestliže žalobce namítl, že při žádosti o invalidní důchod mu doby pojištění, které odpracoval v Arménii, započteny byly, vyplývá dle žalované ze spisové dokumentace opak. Žalobce se tak stal invalidním v roce 2013, tj. v období, kdy již Dohoda neplatila, tudíž neexistoval právní základ pro uznání doby pojištění získané na území dnešní Arménie a žalovaná k těmto dobám nepřihlédla.
18. S ohledem na výše uvedené proto žalovaná navrhl, aby krajský soud žalobu jako nedůvodnou zamítl.

IV. Posouzení věci krajským soudem

19. Žaloba byla podána v zákonné dvouměsíční lhůtě (§ 72 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního – dále jen s.ř.s.), osobou k tomu oprávněnou (§ 65 odst. 1 s.ř.s.) a jde o žalobu přípustnou (zejména § 65, § 68 a § 70 s.ř.s.).
20. Napadené rozhodnutí žalovaného krajský soud přezkoumal v řízení podle části třetí, hlavy II, dílu 1, § 65 a následujících s.ř.s. v mezích uplatněných žalobních bodů (§ 75 odst. 2 s.ř.s.), ověřil přitom, zda rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti, a vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době vydání rozhodnutí (§ 75 odst. 1 s.ř.s.).
21. Krajský soud v Brně dospěl k závěru, že žaloba je důvodná. Soud při svém rozhodování vyšel z následujících skutečností, úvah a závěrů.
22. Podstatným žalobním bodem bylo to, že žalobci byla započtena pouze ruská doba pojištění v období od 2. 9. 1969 do 27. 6. 1974 jakožto doba pojištění získaná na území dnešní Ruské federace, když však doba, kterou pracoval v Arménii, započtena nebyla. Arménská republika byla součástí SSSR, který zanikl ke konci roku 1991 a je tedy jedním z nástupnických států bývalého SSSR. Vztahy mezi bývalým Československem a SSSR v oblasti sociálního zabezpečení byly upraveny Dohodou, která byla publikovaná pod č. 116/1960 Sb. a platná od 1. 7. 1960. Platnost této dohody skončila dnem 31. 12. 2008 vůči Ruské federaci a ve vztahu k ostatním nástupnickým státům včetně Arménie zanikla dne 23. 9. 2009, kdy bylo publikováno sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 73/2009 Sb. m. s. k platnosti dvoustranných mezinárodních smluv mezi ČR a Arménií. Následně žádná smlouva v oblasti sociálního zabezpečení mezi ČR a Arménií uzavřena nebyla. Od 1. 1. 2009 tedy žalovaná neměla k dispozici právní nástroje, které upravovala zmíněná Dohoda (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 8. 2010, č. j. 6 Ads 10/2010 – 50). V době rozhodování žalované o žádosti stěžovatelky tedy již Dohoda nebyla aplikovatelná.

23. Při hodnocení doby zaměstnání žalobce v Arménii v namítaném období musela tedy žalovaná vycházet z právního stavu, který byl dán v době podání jeho žádosti o starobní důchod. Tuto žádost žalobce podal dne 10. 7. 2014, tedy v době, kdy již neplatila výše uvedená Dohoda a kdy po ukončení její platnosti zanikla i ve vztahu k Arménské republice, jakožto jednoho z nástupnických států bývalého SSSR, s nímž další dohoda v oblasti sociálního zabezpečení uzavřena nebyla. Jelikož tedy žalobce uplatnil žádost o starobní důchod dne 10. 7. 2014, nebylo možno postupovat podle výše uvedené Dohody a zhodnotit mu doby pojištění získané v Arménii.
24. Krajský soud připomíná, že Dohoda byla založena na státoobčanském principu a bylo ji tak možné uplatnit pouze vůči státním příslušníkům jedné ze smluvních stran, resp. po zániku ČSFR a SSSR vůči občanům ČR a Ruské federace, případně dalších nástupnických států bývalého SSSR, které do této Dohody vstoupily, což byl i případ Arménie, vůči níž ovšem Dohoda pozbyla platnosti dnem 23. 9. 2009. Následně žádná smlouva v oblasti sociálního zabezpečení mezi ČR a Arménskou republikou uzavřena nebyla. Krajský soud chápe, že žalobce může pociťovat tento stav jako nespravedlivý, jak však vyplývá z výše uvedeného, je důsledkem řádné aplikace pozitivního práva ze strany žalované.
25. Ke změně právního stavu následně došlo dne 1. 11. 2014, kdy vstoupila v platnost Smlouva mezi ČR a Ruskou federací, která opětovně zavedla smluvní základ pro rovnost v nakládání mezi občany těchto států v oblasti sociálního zabezpečení a upravila působnost smluvních stran.
26. Žalobce namítal, že žalovaná měla přihlížet k dokladům, ze kterých dle jeho názoru vyplývá doba pojištění získaná žalobcem na území nynější Arménie. Touto námitkou se lze zabývat ve vztahu k aplikaci Smlouvy pro účely posouzení žádosti žalobce o starobní důchod, která je předmětem nynější věci.
27. Z přechodného ustanovení obsaženého v čl. 30 odst. 3 Smlouvy vyplývá, že *pro stanovení nároků na důchody a dávky podle této smlouvy se přihlédne také k dobám pojištění (zaměstnání), které byly získány před vstupem této smlouvy v platnost. Přitom doby pojištění (zaměstnání) získané do 31. 12. 2008 na území jedné ze smluvních stran vezme v úvahu ta smluvní strana, na jejímž území měla osoba k tomuto dni trvalé bydliště, avšak pouze v rozsahu, ve kterém nejsou tyto doby již zhodnoceny pro stanovení výše důchodu nebo dávky přiznané druhou smluvní stranou, a za předpokladu, že daná osoba získala k uvedenému datu alespoň 1 rok pojištění podle právních předpisů smluvní strany, která má podle tohoto odstavce doby pojištění (zaměstnání) vzít v úvahu. Pokud nebude tato podmínka splněna, doby pojištění (zaměstnání) vezme v úvahu ta smluvní strana, podle jejíchž právních předpisů byly skutečně získány.*
28. Definici místa trvalého bydliště podle Smlouvy upravuje čl. 13 Ujednání mezi Ministerstvem práce a sociálních věcí České republiky a Ministerstvem práce a sociální ochrany Ruské federace k provádění Smlouvy mezi Českou republikou a Ruskou federací o sociálním zabezpečení ze dne 8. 12. 2011 (č. 58/2014 Sb. m. s.; dále jen „prováděcí ujednání“), dle něhož platí, že *pro účely provádění Smlouvy se má za to, že pracovníci a jejich rodinní příslušníci legálně trvale bydlí nebo přechodně pobývají na území smluvních stran své státní příslušnosti, nepředloží-li doklady potvrzující trvalé bydliště nebo přechodný pobyt na území druhé smluvní strany a odhlášení z evidence na území smluvní*

strany své státní příslušnosti. Při tom legální trvalé bydliště nebo přechodný pobyt a odhlášení z evidence na území smluvních stran se posuzuje na základě dokladů a v souladu s postupem stanoveným právními předpisy příslušné smluvní strany [odst. 1]. Ustanovení odstavce 1 tohoto článku se použijí také pro účely určení místa trvalého bydliště ke dni 31. 12. 2008 pro účely provádění článku 30 odstavce 3 Smlouvy [odst. 2].

29. Z citovaných ustanovení jasně vyplývá, že pro určení režimu dob pojištění do 31. 12. 2008 je rozhodné pouze místo trvalého bydliště pracovníka, a to právě ke dni 31. 12. 2008

(srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 3. 2017, č. j. 9 Ads 228/2016 – 28,

či ze dne 30. 3. 2017, č. j. 1 Ads 330/2016 – 28). Pro určení místa trvalého bydliště přitom zavádí čl. 13 prováděcího ujednání domněnku místa trvalého bydliště ve státě, jehož byl pracovník k rozhodnému datu příslušníkem. V řízení před žalovanou bylo prokázáno,

že žalobce měl ke dni 31. 12. 2008 trvalé bydliště na území ČR, ve smyslu čl. 30 odst. 3 Smlouvy se tak doby pojištění získané žalobcem podle ruských právních předpisů považují za české doby pojištění; z dávkového spisu vyplynulo, že na žádost žalované potvrdil ruský nositel pojištění dobu pojištění žalobce na území Ruské federace za období od 2. 9. 1969 do 27. 6. 1974 v celkové délce 4 let 9 měsíců a 25 dnů.

30. Krajský soud má za to, že žalovaná nepochybila, neboť v řízení o žádosti žalobce nebylo možno postupovat podle výše uvedené Dohody a zhodnotit mu doby pojištění získané v Arménii. Při rozhodování o výši starobního důchodu je žalovaná vázána zákony

a mezinárodními smlouvami, ty mají navíc aplikační přednost před předpisy vnitrostátního práva. Námitku žalobce, který upřednostňuje aplikaci ZDP před mezinárodními smlouvami, nelze přijmout. Žalobce podal svou žádost o starobní důchod v období bezesmluvního vztahu s Arménií. Na základě Smlouvy uzavřené v bilaterálním smluvním vztahu ČR a Ruské federace poté nelze po Ruské federaci oprávněně požadovat, aby rozhodla o zápočtu doby zaměstnání ve třetím (nesmluvním) státě (Arménii) podle ruských právních předpisů. Krajský soud přitom souhlasí se žalovanou v tom, že žalovaná není oprávněna posoudit a rozhodnout otázku, které doby pojištění jsou hodnotitelné podle ruských právních předpisů a které nikoliv, resp. není oprávněna přezkoumávat, zda ruský nositel pojištění potvrdil žalobci všechny doby pojištění získané na jeho území správně. Žalovaná v tomto směru ničeho nezanedbala, neboť se ruského nositele pojištění opakovaně dotazovala na správnost a relevanci potvrzených dob pojištění, přičemž jí ze strany ruského nositele pojištění byla doručena tatáž odpověď s potvrzením, že údaj celkové délky potvrzené doby pojištění na území Ruské federace v délce 4 let 9 měsíců a 25 dnů je správný. Žalovaná nemá žádné procesní možnosti, jak prověřovat údaje, které jí jsou doloženy ze strany ruského nositele pojištění. Nelze však mít za to, že žalovaná může v případě pochybností hodnotit potvrzení ruského nositele pojištění jakožto nedostatečné, dále k němu nepřihlížet a jakožto uznanou dobu pojištění hodnotit jiné údaje, než ty poskytnuté a potvrzené ruským nositelem pojištění. Žalovaná, jakož ani správní soud, není přitom dále oprávněna posuzovat smlouvu o uznávání dob pojištění mezi Ruskou federací a Arménií, jelikož není stranou této bilaterální smlouvy a nemůže tedy přezkoumávat, zda jednotlivé smluvní strany dle této smlouvy řádně postupují či nikoliv.

31. Soudní přezkum zákonnosti správního aktu je pak ukotven ke skutkovému a právnímu stavu v době rozhodování správního orgánu. Krajský soud tak oprávněně vycházel jen z takových skutečností, které existovaly nejpozději k okamžiku rozhodování žalované. Žalovaná při svém rozhodování vycházela z ustálené, jednotné a dlouhodobé správní praxe, kterou je pro zachování principu legitimního očekávání vázána. Lze souhlasit se žalovanou, že jestliže ze stanoviska Ministerstva práce a sociální ochrany Ruské federace vyplynulo, že PF postupoval chybně, když dříve potvrzoval doby pojištění získané na území jiných postsovětských států, nelze z tohoto chybného jednání a chybně přiznané důchodové dávky v jiném případě dovozovat právní nárok na zhodnocení chybně přiznané důchodové dávky v jiném případě.
32. Lze podotknout, že žalovaná při svém rozhodování v otázce hodnocení dřívějšího zaměstnání žalobce na území Arménie vycházela z ustálené, jednotné a dlouhodobé správní praxe, kterou je pro zachování principu legitimního očekávání vázána. Krajský soud proto uzavírá, že žalobní námitka ohledně nezapočtení doby pojištění získané žalobcem zaměstnáním v Arménské republice je nedůvodná.
33. Zbývá tedy posoudit, zda rovněž doby studia žalobce v Arménii je možné při výpočtu výše českého starobního důchodu zohlednit podle vnitrostátních předpisů.
34. Krajský soud se zabýval hodnocením doby od 8. 6. 1981 do 12. 10. 1982, ve které žalobce studoval na území Arménie, a to z hlediska ZDP a předchozích právních předpisů o sociálním zabezpečení. Základní rysy vývoje důchodového zabezpečení (pojištění) osob studujících v cizině jsou detailně popsány v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 1. 2008, č. j 6 Ads 23/2007 – 101.
35. Podle tohoto rozsudku Nejvyššího správního soudu doba studia stěžovatelky v cizině nezakládala její účast na důchodovém pojištění podle § 5 odst. 1 písm. m) za užití § 21 odst. 1 písm. a) ZDP, neboť se jedná o ustanovení použitelná až pro doby studia získané po 31. 12. 1995.
36. Doba studia v cizině získaná před 1. 1. 1996 podle předpisů platných před tímto dnem se však podle § 13 odst. 2 věty druhé ZDP považuje bez dalšího za náhradní dobu pojištění, a to po dobu prvních šesti let tohoto studia po dosažení věku 18 let. Jedinou podmínkou pro hodnocení této doby je pak podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 1. 2008, č. j. 6 Ads 23/2007 - 101, české státní občanství žadatele o důchod. S tímto právním názorem se krajský soud plně ztotožňuje i v nyní projednávané věci a nenachází žádný důvod se od něho odchýlit.
37. V řízení před žalovanou žalobce tvrdil, že po studiu v bývalých zemích SSSR přesídlil do ČR, kde se stal státním občanem ČR, což bylo taktéž žalovanou ověřeno a potvrzeno. Nemůže být tedy žádných pochybností o tom, že žalobce měl ke dni podání žádosti o starobní důchod české státní občanství. Žalobce se narodil dne 2. 11. 1951, namítané studium v cizině započal po dosažení věku 18 let dne 8. 6. 1981 a toto studium nepřesáhlo šest let, neboť skončilo dne 12. 10. 1982. Proto je nutné celou dobu studia žalobce v cizině považovat za náhradní dobu pojištění ve smyslu § 13 odst. 2 věty druhé ZDP.

38. Na této skutečnosti nemůže nic změnit ani to, že žalobce v době studia v cizině nebyl československým státním občanem, neboť se narodil na území bývalého SSSR a české (československé) státní občanství získal až později. Podle ustanovení § 8 odst. 1 písm. f) a § 11 písm. a) zákona č. 100/1988 Sb. o sociálním zabezpečení, ve znění účinném ke dni 31. 12. 1995, se totiž pro vznik a výši nároků na důchod z dob zaměstnání a náhradních dob v cizině hodnotí studium po skončení povinné docházky, jde-li o československé státní občany (po 31. 12. 1992 české státní občany). Právní předpisy platné před 1. 1. 1996 tedy hodnocení dob studia v cizině českými státními občany nepodmiňovaly získáním českého (československého) státního občanství před započítáním studia v cizině. Takový požadavek by ostatně byl diskriminační vůči těm osobám, které získaly české (československé) státní občanství jeho udělením, oproti těm, jež ho získaly narozením. Navíc uznání dob studia v cizině podle předpisů platných před 1. 1. 1996 i těm českým státním občanům, kteří tyto doby získali ještě jako občané jiného státu, odpovídalo smyslu a účelu úpravy důchodového zabezpečení ke dni 31. 12. 1995. Jestliže totiž státní občané ČR získali studiem v jejich původní domovské zemi potřebnou kvalifikaci, tuto následně využili pro dosažení výdělků na území ČR, z nichž byly odváděny platby do českého systému důchodového zabezpečení, a nakonec získali potřebnou dobu zaměstnání pro vznik nároku na starobní důchod pouze za použití českých právních předpisů, tak zde neexistoval žádný důvod pro neuznání doby jejich studia v cizině. Proto požadavek českého státního občanství při hodnocení dob studia před 1. 1. 1996 je nutné vztáhnout až ke dni podání žádosti o důchod, a nikoliv k období získání těchto dob. Takový požadavek přitom v dané věci nekoliduje ani se zásadou rovného zacházení při koordinaci vnitrostátních systémů sociálního zabezpečení mezi státy Evropské unie, která zakazuje diskriminaci na základě státního občanství. Žalobce totiž získal dobu studia na území dnešní Arménie, takže na daný případ nemůže dopadat nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004, o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, ani nařízení Rady (ES) č. 859/2003 ze dne 14. května 2003, kterým se působnost nařízení (EHS) č. 1408/71 a nařízení (EHS) č. 574/72 rozšiřuje na státní příslušníky třetích zemí, na které se tato nařízení dosud nevztahují pouze z důvodu jejich státní příslušnosti (v rozhodné době bylo v platnosti na základě čl. 90 odst. 1 písm. a) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004). Tato nařízení se totiž vztahují jen na doby pojištění (zaměstnání) získané v členských státech Evropské unie a neobsahují žádné ustanovení, které by se v dané věci dalo aplikovat též na doby pojištění (zaměstnání) získané v nečlenských státech. Uznání doby studia žalobce v cizině před 1. 1. 1996 na základě jeho českého státního občanství tedy není v rozporu s evropským právem.
39. Za náhradní dobu pojištění se tedy podle ustanovení § 13 odst. 2 věty druhé ZDP považuje též doba studia v cizině získaná před 1. lednem 1996, a to po dobu prvních šesti let tohoto studia po dosažení věku 18 let, jestliže má pojištěnec české státní občanství ke dni podání žádosti o důchod.
40. Lze tedy shrnout, že dobu studia žalobce v cizině sice nebylo možné zohlednit podle Dohody či Smlouvy, neboť v době podání žádosti žalobce a rozhodování žalované se ČR a Arménie nacházely v bezesmluvním vztahu v otázkách sociálního zabezpečení, avšak bylo tak možné učinit za použití ZDP. Nelze přijmout závěr žalované, že dobu studia získanou v Arménii posuzovala podle Smlouvy, neboť se jednalo o dobu studia

získanou ve smluvním státě. Smlouva byla uzavřena mezi ČR a Ruskou federací, nikoliv však Arménií, na jejímž území bylo namítané studium žalobce získáno. Navzdory účinnosti Smlouvy je tedy nutné nově posoudit studium žalobce v Arménii. S ohledem na skutečnost, že se jedná ve vztahu k ČR o nesmluvní cizinu, je nutné postupovat toliko dle ZDP, konkrétně jeho ustanovení § 13 odst. 2 věty druhé, a hodnotit dané studium jako českou náhradní dobu pojištění. Krajský soud přitom poznamenává, že je s podivem, že při žádosti o invalidní důchod žalobce žalovaná (jak vyplývá z jejího vyjádření k žalobě) žalobci zhodnotila mj. rovněž dobu studia od 8. 6. 1981 do 12. 10. 1982, avšak při rozhodování o žádosti žalobce o starobní důchod takto neučinila. Lze tedy uzavřít, že ve vztahu k době studia žalobce v cizině (Arménii) od 8. 6. 1981 do 12. 10. 1982 tak žalovaná posoudila tuto otázku nesprávně. Ve skutečnosti, že tato doba pojištění nebyla žalobci započtena jako náhradní doba pojištění v souladu s ustanovením § 13 odst. 2 ZDP, spatřuje soud nezákonnost ve smyslu ustanovení § 78 odst. 1 s.ř.s. Tuto námitku tedy vyhodnotil soud jako důvodnou.

V. Závěr a náklady řízení

41. Napadené rozhodnutí proto bylo dle ustanovení § 78 odst. 1 s.ř.s. zrušeno pro nezákonnost a věc vrácena žalované k dalšímu řízení (ustanovení § 78 odst. 4 s.ř.s.). V dalším řízení je žalovaná vázána právním názorem zdejšího soudu vyplývajícím z odůvodnění rozhodnutí (ustanovení § 78 odst. 5 s.ř.s.).
42. O nákladech řízení bylo rozhodnuto ve smyslu ustanovení § 60 odst. 1 s.ř.s., podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalovaný byl ve věci neúspěšný, pročez nemá na náhradu nákladů řízení právo. V dané věci měl plný úspěch ve věci žalobce, jemuž vznikly náklady v souvislosti s právním zastoupením advokátkou.
43. Podle ustanovení § 9 odst. 2 ve spojení s ustanovením § 9 odst. 4 písm. d) advokátního tarifu platí, že v řízení o žalobě ve věci nároků fyzických osob v oblasti důchodového pojištění ve správním soudnictví je tarifní hodnotou 5 000,- Kč. Ve smyslu ustanovení § 7 bod 3 této vyhlášky činí sazba za jeden úkon právní služby 1 000,- Kč. Krajský soud vycházel z toho, že zástupkyně žalobce učinila ve věci prokazatelně dva úkony právní služby, a to konkrétně převzetí a příprava zastoupení (§ 11 odst. 1 písm. a) advokátního tarifu) a sepis žaloby (§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu). Ke každému úkonu právní služby náleží náhrada hotových výdajů ve výši 300,- Kč. Celkem tedy náleží na odměně za právní zastupování žalobce částku 2 600,- Kč. Jelikož zástupkyně žalobce soudu nedoložila, že by byla plátcem DPH, soud odměnu o částku připadající na tuto daň (21%) nezvyšoval. Celkem tedy na odměně za právní zastupování náleží částka 2 600,- Kč, která bude zástupkyni žalobce uhrazena žalovaným za podmínek uvedených ve výroku II. tohoto rozsudku. Ve výroku II je uvedena nesprávná výše nákladů řízení, proto soud vydá opravné usnesení, kterým bude opraven tento výrok, a to ve zkráceném znění rozsudku i v jeho písemném vyhotovení.

44. Soud proto rozhodl tak, jak je uvedeno ve výrokové části tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno 27. října 2021

JUDr. Petr Polách, v. r.
samosoudce

Za správnost vyhotovení:
K. M.